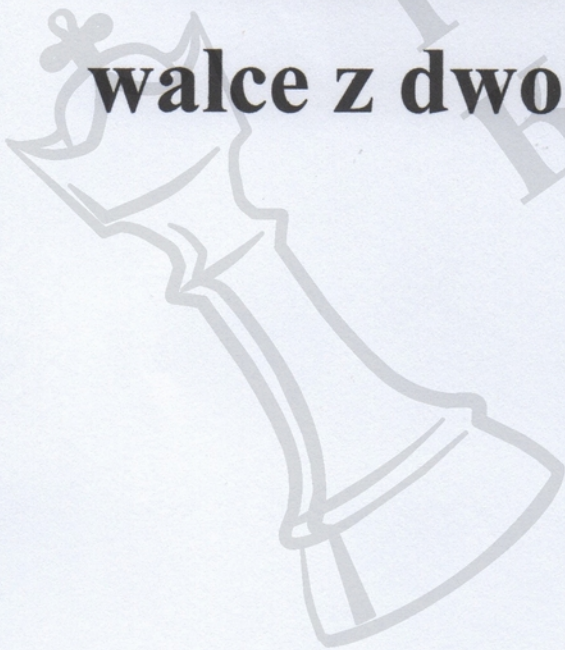

**Narodowe Siły Zbrojne w
walce z dwoma okupantami**

Fundacja im.
Hożaniera
Wielkiego

Stronnictwo Narodowe już od początku wojny próbowało tworzyć organizacje konspiracyjne. 13 października 1939 r. zarząd SN założył Narodową Organizację Wojskową. Do 1941 r. organizacja ta funkcjonowała pod różnymi nazwami, m. in. Armią Narodową i Narodowymi Oddziałami Wojskowymi. Powodami utworzenia przez SN odrębnej organizacji wojskowej było przeciwstawienie się wpływom politycznym czynników oficjalnych w kraju, czyli ZWZ-AK. NOW nie podporządkowując się Służbie Zwycięstwu Polski (później ZWZ-AK) ciągle uznawało zwierzchnictwo władz Rzeczypospolitej na uchodźctwie. Nadzór nad NOW sprawował Wydział Wojskowy Zarządu Głównego Stronnictwa Narodowego, jednak tylko w sprawach politycznych, personalnych i finansowych, w pozostałych przypadkach, np. strukturze organizacyjnej, wywiadzie czy szkoleniu NOW posiadała pełną autonomię.

W latach 1940 – 1941 Narodowa Organizacja Wojskowa przeszła głęboki kryzys. Na terenie Pomorza, Dystryktu Krakowskiego, Dystryktu Warszawskiego oraz Zagłębia Dąbrowskiego nastąpiły masowe aresztowania działaczy Stronnictwa Narodowego, ponadto na terenie Wielkopolski Niemcy rozbili Narodową Organizację Bojową. W połowie 1941 r. nastąpiła odbudowa struktur NOW.

Wiosną 1942 r. okręg warszawski i większość radomskiego wszedł w struktury Armii Krajowej. W maju tego samego roku prezes Stronnictwa Narodowego zgłosił Komendantowi Głównemu AK propozycję scalenia NOW z AK. Dnia 23 sierpnia 1942 r. została podpisana umowa scaleniowa między NOW i AK, pierwsza faza scalenia została wyznaczona na 4 listopada. Decyzja ta wywołała oburzenie członków Narodowej Organizacji Wojskowej, w rezultacie doszło do rozłamu, który poparł część sztabu. W połowie września 1942 r. w wyniku połączenia rozłamowców z NOW i Związku Jaszczurczego powstały Narodowe Siły Zbrojne. W skład NSZ weszły także mniejsze organizacje wojskowe o charakterze narodowym, m.in. Narodowo-Ludowa Organizacja Wojskowa czy Konfederacja Zbrojna oraz część lokalnych struktur AK.

Polityczne zwierzchnictwo nad NSZ sprawowała Grupa „Szańca” poprzez Tymczasową Narodową Radę Polityczną. Struktura organizacyjna NSZ była identyczna jak struktura administracyjna przedwojennej Rzeczypospolitej Polskiej, lecz obejmowała także tereny należące przed wojną do Niemiec. Podział administracyjny NSZ obejmował 6 inspektoratów, każdy z nich dzielił się na kilka okręgów, których łącznie było 17. Okręgi były z kolei podzielone na obwody. Najmniejszymi zaś jednostkami administracji były powiaty i placówki.

Główne cele programowe NSZ zostały sformułowane w „Deklaracji Narodowych Sił Zbrojnych”. Były nimi m.in. walka o niepodległość Polski i jej odbudowa z wschodnimi granicami ustalonymi na mocy Traktatu Ryskiego z 1921 r. oraz zachodnimi na Odrze i Nysie Łużyckiej, a także zwiększenie uprawnień Prezydenta oraz Senatu RP, w celu zapobieżenia chaosowi parlamentarnemu. NSZ było przeciwnie idei AK o ogólnopolskim powstaniu antyniemieckim, jednocześnie uznając zwierzchnictwo władz polskich na uchodźctwie. Żołnierzom wpajano ducha walki, myśli patriotyczne oraz narodowe, eksponowano wiarę katolicką oraz potępiano komunizm i dotychczasową rolę Żydów w społeczeństwie.

Po przekroczeniu przez Armię Czerwoną przedwojennej granicy RP Komendant Główny AK wydał rozkaz, w którym zapowiedziano wspomaganie Armii Czerwonej w walce z Niemcami. Odmienne stanowisko prezentował komendant NSZ, który w rozkazie z 15 stycznia 1944 r. stwierdził, że Armia Czerwona musi być traktowana jako wrogie wojsko, które należy zwalczać, a dążenie do normalizacji stosunków z ZSRR ani ewentualne osiągnięcie porozumienia nie może powstrzymać bezwzględnej walki z komunizmem.

W lipcu 1944 r. Komenda Główna NSZ postanowiła zmienić dotychczasową organizację administracyjną tworząc dwie jednostki administracyjne: NSZ-Zachód i NSZ-Wschód. NSZ-Zachód obejmował obszary będące ciągle pod okupacją niemiecką, a NSZ-Wschód zajmowane przez wojska radzieckie. Wobec zajęcia przez Armię Czerwoną całego terytorium Rzeczypospolitej, w kwietniu 1945 r. została przeprowadzona kolejna reorganizacja administracyjna. Poszczególne okręgi otrzymały nową numerację oraz utworzono 3 inspektoraty: Zachód, Wschód i Południe. W tym czasie nastąpiła duża aktywność oddziałów partyzanckich NSZ. Historycy podają, że w owym czasie działało ponad 100 oddziałów i grup NSZ, najwięcej w Okręgu III Lubelskim – ok. 50 oddziałów. W dniu 7 czerwca została wydana „Instrukcja dla oddziałów leśnych”, w której KG NSZ stwierdzała, że najważniejszym celem jest walka zbrojna o usunięcie z ziem polskich okupanta sowieckiego oraz stworzenie w terenie ośrodków zbiorczych dla kadr oficerów i podoficerów do przyszłej mobilizacji. Dowódcom oddziałów nakazano by kontaktowali się z innymi organizacjami podziemnymi. Instrukcja stawiała oddziałom NSZ jako zadanie rozbijanie oddziałów milicji i Urzędu Bezpieczeństwa, likwidowanie szczególnie niebezpiecznych agentów, zdobywanie funduszy i aprowizacji ze składów nowej administracji i informowanie terenu przez kolportaż prasy. Do pacyfikacji oddziałów NSZ władze komunistyczne używały przeważających sił Milicji Obywatelskiej i Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, które po podpisaniu kapitulacji przez III Rzeszę zaczęły być wspierane przez regularne oddziały Ludowego Wojska Polskiego oraz NKWD. Za największy sukces narodowych Sił Zbrojnych uważa się bitwę z grupą operacyjną NKWD pod Kotkami, która miała miejsce 28 maja 1945 r. Najdłuższym działającym zgrupowaniem NSZ był tzw. VII Okręg kpt. Henryka Flame ps. "Grot", który przeprowadził łącznie ok. 340 akcji zbrojnych, z czego najciekawszą była akcja zajęcia Wisły, a następnie zorganizowania defilady z udziałem w pełni umundurowanych i uzbrojonych żołnierzy NSZ na oczach sterroryzowanych komunistów, co było kpina z władz ludowych.

Dużym problemem było przechodzenie części struktur NSZ do powstającego Narodowego Zjednoczenia Wojskowego. W drugiej połowie 1945 roku nastąpiły liczne aresztowania w strukturach NSZ przez UB i NKWD, co bardzo osłabiło organizację. W sierpniu 1945 r., po wyjeździe na Zachód gen. bryg. NSZ Zygmunta Broniewskiego, na czele organizacji stanął ppłk NSZ Stanisław Kasznica ps. "Wąsal". Jednak nie zatrzymało to stopniowego upadku Narodowych Sił Zbrojnych. Wiele oddziałów partyzanckich NSZ przechodziło do NZW albo działało samodzielnie, bez możliwości kontaktowania się z Komendą Główną NSZ. W latach 1945 – 1946 prawie wszystkie oddziały NSZ przeszły do Narodowego Zjednoczenia Wojskowego. W 1947 r. UB zaczęło docierać do dowództwa NSZ, najpierw aresztowano część członków Komitetu pomocniczego, a później – 15 lutego aresztowano ppłk Stanisława

Kasznicę razem z całą Komendą Główną. Do końca 1947 bardzo dużo oddziałów wywodzących się NSZ zostało rozbitych przez komunistyczne służby bezpieczeństwa.

11 lutego 1948 roku ruszył pokazowy „proces sądowy” członków Organizacji Polskiej i NSZ. Trwał zaledwie 11 dni, a oskarżonym postawiono zarzuty współpracy z Niemcami, działalność nielegalną, pracę wywiadowczą na rzecz „obcego mocarstwa” oraz „zbrodniczą działalność skierowaną przeciwko Polsce Ludowej”. Ppłk Stanisław Kasznica i kapitan Lech Neyman otrzymali karę śmierci, którą wykonano od razu, a pozostali dożywotnie, względnie długoletnie więzienie. W latach 1946-1948 miało miejsce ogółem kilkanaście procesów przeciwko członkom NSZ i ich zaplecza politycznego. Większość oskarżonych skazano na śmierć, część na wieloletnie więzienie. Ostatni żołnierze NSZ pozostawali w konspiracji do połowy lat 50.

Jako organizacja o charakterze nacjonalistycznym Narodowe Siły Zbrojne były oskarżane o antysemityzm. Niektórzy żydowscy badacze Holokaustu wysuwają oskarżenia, że żołnierze NSZ dopuszczali się zabójstw na ludności żydowskiej. Jednak jak podaje Jerzy Ślaski, żaden atak na Żydów nie został udokumentowany. Nigdzie nie podano gdzie, kiedy i na kim tych mordów dokonano. Dodał również, że „(...)kolejnym zarzutem wysuwany wobec NSZ jest to, że mordowały one Żydów. Z pewnością, jak cały obóz narodowy, miały do nich stosunek negatywny. Uważały jednak – identycznie jak czołowi działacze SN – że realizowana przez hitlerowców eksterminacja ludności żydowskiej nakazuje rozwiązanie problemu odłożyć na okres powojenny, a jednocześnie pomagać obywatelom polskim pochodzenia żydowskiego...”. Edward Kemnitz ps. „Szeciński”, komendant Okręgu Pomorskiego NSZ został odznaczony przez instytut Yad Vashem „Medalem Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata” za ratowanie Żydów z narażeniem własnego życia. Ponadto w szeregach NSZ służyło wielu Żydów, np. Eljahu Szandcer ps. "Dzik". Szacuje się, że w samym Powstaniu Warszawskim, w szeregach NSZ, walczyło 360 Żydów. Oczywiście zdarzały się walki z Żydami, ale tylko z tymi będącymi członkami partyzantki komunistycznej, nie chodziło tu o pochodzenie etniczne.

Żołnierze NSZ byli oczerniani, a ich historia zakłamywana przez propagandę komunistyczną PRL-u. Władze ludowe fałszowały dokumenty i oskarżały NSZ o kolaborację z Niemcami, mordowanie Żydów i Sowiec, a także o rabowanie wsi. Nawet po upadku komunizmu efekty długoletniej propagandy niestety są jeszcze widoczne. Wielu ludzi cały czas uważa Narodowe Siły Zbrojne za organizację faszystowską, antysemicką czy bandycką. Dlatego bardzo ważne jest upamiętnianie i propagowanie historii NSZ. Należy ciągle przypominać o bohaterstwie wszystkich Żołnierzy Wyklętych, którzy ginęli w walce z Niemcami, a później komunistami.

PRACA SAMODZIELNA

Bibliografia:

„Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956”,
red. Rafał Wnuk, wyd. IPN, Warszawa – Lublin 2007

„Polska Walcząca, tom 3”, Jerzy Ślaski Warszawa 1999

„Nonsensy, uproszczenia, konfabulacje”, Piotr Gontarczyk
„Rzeczpospolita” 27.05.2009

„Narodowe Siły Zbrojne”, Zbigniew S. Siemaszko, Londyn
1982

„O Narodowych Siłach Zbrojnych – NSZ”, Stanisław
Żochowski, Lublin 1994

„Żołnierze wyklęci. Antykomunistyczne podziemie zbrojne po
1944 roku”, wybór i opracowanie Grzegorz Wąsowski,
Leszek Żebrowski, Warszawa 1999

„Polityka i walka. Konspiracja zbrojna ruchu narodowego
1939-1945”, Krzysztof Komorowski, Warszawa 2000

Oficjalna strona internetowa Narodowych Sił Zbrojnych:
nsz.com.pl